

**Lev
uden
vold**

**Notat om
Norges
lovgivning om
psykisk vold**

Indhold

1. Introduktion
2. Norsk lovgivning om psykisk vold: "mishandling i nære relationer"
3. Baggrunden for mishandlingsbestemmelsen
4. Bestemmelsens opbygning
5. De norske erfaringer med bestemmelsens anvendelse i praksis
6. Opsummering

1. Introduktion

Formålet med nedenstående afdækning af den norske lovgivning om psykisk vold er at afdække, hvordan lovgivningen er udformet, samt kort at beskrive eventuelle udfordringer i forhold til udarbejdelsen og implementeringen af bestemmelsen om psykisk vold.

Dette gøres dels ved at belyse, hvilke definitioner der er anvendt, hvordan lovgivningen er udformet og baggrunden for den samt ved at se på, hvilke udfordringer der er med at anvende lovgivningen i praksis.

2. Norsk lovgivning om psykisk vold: ”mishandling i nære relationer”

Psykisk vold er i norsk lovgivning gjort strafbart ved indførelsen af en selvstændig paragraf i straffeloven. I 2006 blev der foretaget en gennemgribende ændring af den daværende § 219 om mishandling i nære relationer. Ved en lovændring med ikrafttræden i oktober 2010 blev § 219 ændret til de nugældende §§ 282 og 283 om henholdsvis mishandling og grov mishandling i nære relationer.¹ Denne ændring indebar ikke nogen realitetsændringer af bestemmelsens indhold, hvorfor forarbejder, forskningsrapporter mv., som omhandler § 219, fortsat er relevante.

Der er således tale om to selvstændige bestemmelser, som begge dækker begrebet ”andre krænkelse” og rummer det, vi i Danmark omtaler som psykisk vold.

Bestemmelsen i første version fra 2006:

”§ 219. Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler

- a) sin tidligere eller nåværende ektefelle eller samboer,
- b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,
- d) noen i sin husstand, eller
- e) noen i sin omsorg

straffes med fengsel inntil 4 år.

Dersom mishandlingen er grov eller fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse, er straffen fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den har vart over lang tid og om det foreligger forhold som nevnt i § 232. Medvirkning straffes på samme måte.”

¹ Versionen fra 2010 omfattede alene gerningsmandens nuværende eller tidligere ægtefælle, hvilket i 2011 ændredes til ”ægtefælle eller samlever” [på norsk ”samboer”, hvilket er ensbetydende med samlever] Det fremgår af 2011-lovens forarbejder, at der var tale om en forglemmelse, da man udelod ”samboer”.

De nugældende bestemmelser:

”§ 282. Mishandling i nære relasjoner

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler

- a) sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,
- b) sin eller nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedstigende linje,
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,
- d) noen i sin husstand, eller
- e) noen i sin omsorg.

§ 283. Grov mishandling i nære relasjoner

Grov mishandling i nære relasjoner straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov skal det særlig legges vekt på om den har hatt til følge betydelig skade eller død, og for øvrig

- a) dens varighet,
- b) om den er utført på en særlig smertefull måte, eller har hatt til følge betydelig smerte, eller
- c) om den er begått mot en forsvarsløs person.”

3. Baggrunden for mishandlingsbestemmelsen

Da der ikke – i forbindelse med de senere revisjoner - er ændret på det strafbare område i bestemmelserne om mishandling i nære relationer, vil lovforarbejderne bag den tidligere gældende § 219 blive beskrevet i det følgende. Der ligger her alene materiale fra ministerier og kvindeudvalg. Mandeperspektivet er dermed ikke inddraget.

3.1 Kvindeudvalgets rapport: *Retten til et liv uden vold*

Ændringen af den norske straffelovs daværende § 219 i 2006 udsprang af anbefalinger fra Kvindevoldsudvalget, som var nedsat af den norske regering. I rapporten *Retten til et liv uden vold* fra 2003 kom Kvindevoldsudvalget med en række anbefalinger:

”Utvalget anbefaler at det innføres en ny straffebestemmelse som rammer vold mot kvinner i nære relasjoner. Bestemmelsen bør utformes slik at den fanger opp kompleksiteten i denne type vold, og den bør også ramme psykisk vold. Utvalget ber Regjeringen foreta en utredning med sikte på å konkretisere den foreslåtte lovendringen.”²

Udvalgets argumentation for at indføre en ny bestemmelse var, at man anså det for problematisk, at psykisk vold ikke i praksis var strafbart efter den dagældende norske straffelov. Samt at pådømmelsen af vold i nære relationer fandt sted ved retsforfølgning af enkeltstående gerninger og ikke ved en pådømmelse af den samlede adfærd, fordi handlingerne skulle pådømmes enkeltvis efter paragraffer om vold og kvalificerede trusler,

² Norges offentlige Udredninger 2003:31 ”Retten et liv uden vold”, afsnit 9.1.2.1.

som tilfældet også er i Danmark. Det blev derfor kritiseret, at den dagældende norske straffelov ikke opfangede kompleksiteten i sagerne om vold i nære relationer – særligt den psykiske vold.

Uddrag af Kvindevoldsudvalgets rapport:

”En kvinde som har levd i et mishandlingsforhold har ofte vært utsatt for mange typer overgrep. I tillegg til at hun har vært utsatt for handlinger som er straffbare, har hun ofte vært utsatt for **overgrep som ikke er straffbare**, for eksempel at mannen har fjernet telefonen og nektet henne å ringe, forbudt kvinnen å treffe slektninger, tatt fra henne nøklene eller til stadighet omtalt kvinnen nedlatende. Selv om denne type handlinger som regel ikke fanges opp av dagens straffebestemmelser, er de ledd i den mishandlingen kvinnen er utsatt for. I norsk rett har vi ingen lovbestemmelse som fanger opp psykisk vold, i motsetning til endel andre land som har valgt å inkludere en slik bestemmelse i sin straffelovgivning.

Slik utvalget ser det, er det en mangel at norsk rett ikke fanger opp den psykiske volden/terroren som voldsutsatte kvinner i mange tilfeller utsettes for. Det er også et problem at dagens straffebud ikke fanger opp trusler om de minst alvorlige legemskrenkelsene (straffelovens § 228 første ledd), disse oppleves som alvorlige for de kvinnene som utsettes og er en del av mishandlingen.

En annen mangel ved norsk straffelovgivning er at dagens strafferegler ikke fanger opp **kompleksiteten** i saker om vold mot kvinner og barn i nære relasjoner. For en kvinne som utsettes for vold behøver det ikke å være det enkelte voldslovbrudd som gjør kvinnen særlig utsatt. **Det er summen av voldslovbrudd – det at hun hele tiden lever under trusselen om voldsbruk – som kjennetegner vold mot kvinner i nære relasjoner.** Slik utvalget ser det, er det viktig at rettsapparatet ikke ser på volden og truslene som enkeltstående handlinger, men at helheten i mishandlingen fanges opp. Både for å fange opp det helhetlige i mishandlingen og for å fange opp de handlingene som er en del av mishandlingen, men som i dag ikke er straffbare, kan det være aktuelt å innføre en ny straffebestemmelse som retter seg spesielt mot vold mot kvinner i nære relasjoner.”

Udvalget fremhævede også de forebyggende, normative og symbolske effekter af indførelsen af en selvstændig kriminalisering af vold mod kvinder i nære relationer.³

3.2 Justits- og Politidepartementets vurdering

Justits- og Politidepartementet udgav i kølvandet på Kvindeudvalgets rapport *Proposition nr. 113 (2004-2005)*, hvor forslaget om en ændring af straffelovens § 219 bliver beskrevet og begrundet.

Det fremgår her, at man i den hidtil gældende § 219 havde en bestemmelse, som på mange måder modsvarer den danske § 245, stk. 2, da der var tale om en opsamlingsbestemmelse med en tvivlsom rækkevidde, og som ikke blev anvendt på psykisk vold i praksis.

Udgangspunktet i norsk strafferet var forud for lovændringen i 2006 således meget lig det, vi ser i den danske straffelov i dag.

³ Norges offentlige Udredninger 2003:31 ”Retten et liv uden vold”, side 145.

Departementet var enig i Kvindevoldsudvalgets vurdering af, at de generelle bestemmelser om legemskrænkelser mv. ikke i tilstrækkelig grad opfangede kompleksiteten og helheden ved den type af vold, som forekommer i nære relationer.⁴

Departementet delte altså udvalgets og høringsinstansernes syn på, at der var behov for at straffpålægge de psykiske krænkelser, som kendetegner vold i nære relationer. Det blev i den forbindelse anført, at tillidsbruddet, den psykiske binding mellem offer og gerningsmand, samt det at gerningerne finder sted i hjemmet giver volden i nære relationer sit særpræg.

Ligesom Kvindevoldsudvalget lagde departementet vægt på, at der – foruden det reelle behov for at straffpålægge handlingerne – er behov for at synliggøre, at samfundet ikke accepterer vold mod nærtstående.⁵

4. Bestemmelsens opbygning

Der er ved udformningen af § 282 lagt vægt på, at strafbarheden ikke skal bero på, at offeret for volden har taget varig skade af belastningen/den psykiske vold, men på handlingen og den måde, denne indgår i et samlet mønster af adfærd over for forurettede.

Det strafbare element består således af to led:

- At der er udøvet trusler, tvang, frihedsberøvelse, vold eller 'andre krænkelser'
- At handlingen har været alvorlig eller gentagen. (Det bemærkes i den forbindelse, at der ved ændringen fra "groft eller gentaget" i § 219 til "alvorligt eller gentaget" i § 282 ikke er tiltænkt en realitetsændring)

Første led

Begrebet "andre krænkelser" omfatter ifølge bemærkningerne til bestemmelsen blandt andet trusler, som ikke er strafbare efter de øvrige straffelovsbestemmelser, og såkaldt psykisk terror i det omfang denne heller ikke er omfattet af de øvrige bestemmelser. I tillæg hertil nævnes seksuelle krænkelser, brud på 'besøgsforbud' samt unndladelse af at give omsorg og pleje.⁶

Den nærmere fortolkning, af hvad der kan udgøre en strafbar 'krænkelse', vil blive behandlet i afsnittet om erfaringerne med bestemmelsens anvendelse i praksis.

Andet led

Kravet om alvorlige eller gentagne handlinger handler primært om at opfange mishandling, som strækker sig over tid. Men det begrænser sig ikke til dette, da enkelttilfælde også er omfattet, så længe krænkelserne er grov/alvorlig. For at afgøre, hvorvidt dette er tilfældet, lægger man vægt dels på krænkelsernes objektive grovhed, og dels om den var egnet til at skabe frygt for nye krænkelser.

Med hensyn til spørgsmålet om hvorvidt mishandlingen har været gentagen, fremgår det af lovforslagets bemærkninger, at det ikke er en betingelse, at den samme handling/handlingstype har fundet sted flere gange.

⁴ Ot.prp. nr. 113, side 36, 2. spalte.

⁵ Ot.prp. nr. 113, side 37, 1. spalte.

⁶ Ot.prp. nr. 113, Bemærkninger til ændringerne i § 219, side 45.

Det kan fx dreje sig om én legemskrænkelser og senere trusler om nye legemskrænkelser. Ligeledes kan man dømmes for den gentagelse, der består i frygt for nye psykiske krænkelser.⁷

Der stilles ikke krav til den tidsmæssige sammenhæng, om end intensiteten og varigheden vil få betydning ved strafudmålingen. Der stilles endvidere ikke krav til, at den forurettede skal have lidt skade, eksempelvis ved at have pådraget sig angst eller lignende tilstand.

Spørgsmålet, om hvorvidt en handling har en sådan grovhed eller alvor, at denne kan pådømmes som en enkeltstående hændelse, besvares i lovforarbejderne med, at der dels skal ses på handlingens objektive grovhed, og at der desuden skal lægges vægt på, om den var egnet til at fremkalde frygt for nye krænkelser.⁸

Det er lovgivers hensigt, at den strafbare adfærd skal pådømmes efter §§ 282 eller 283, når betingelserne herfor er opfyldt. Der skal ikke straffes i konkurrence med de generelle bestemmelser i straffeloven om f.eks. trusler, vold og ulovlig tvang, så længe de pågældende handlinger er omfattet af mishandlingsbestemmelserne.⁹

Personkredsen er beskrevet i litra a-e og omfatter blandt andre både børn og voksne i ens husstand eller omsorg, ligesom også tidligere samlevere og ægtefæller er omfattet. Bestemmelsen anlægger således et bredt perspektiv på, hvornår der er tale om en intim relation, som kan begrunde en særlig beskyttelse. Der åbnes op for, at også samværschikane og trusler i sin ekstreme variant kan blive omfattet af bestemmelsen.

5. De norske erfaringer med bestemmelsens anvendelse i praksis

Nedenfor ses der på de norske erfaringer med bestemmelsen i praksis. Herunder kerneområdet for bestemmelsens anvendelse, evaluering og rækkevidde.

5.1 Kerneområdet for bestemmelsens anvendelse

I det følgende bliver kerneområdet for anvendelsen af § 282 beskrevet. Spørgsmålet, om hvornår en handling anses for så alvorlig, at det kan henføres under § 283 om 'grov mishandling i nære relationer', vil ikke blive behandlet.

Den norske højesteret har afsagt flere principielle domme vedrørende rækkevidden af § 282. Her bliver nævnt en enkelt dom fra 2010, hvori det fastlægges, at vurderingstemaet, om hvorvidt handlingerne er "**gentagne**", baseres på, hvorvidt voldshandlingerne "danner et mønster som resulterer i, at den som rammes må leve under et "regime" preget af kontinuerlig utrygghed og vold", jf. hertil Rt. 2010 s. 129 afsnit 2.

Det er endvidere slået fast i Højesterets praksis, at der skal foretages **én samlet vurdering** af elementerne i den sag, der er under pådømmelse, selv om mishandlingen består af flere

⁷ PHS Forskning 2017: 1. Mishandlingsbestemmelserne; En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf. Strl. § 219 (§ 282/283) ved Geir Aas og Tore Andersen. Rapporten er et led i den norske regerings handlingsplan mod vold i nære relationer år 2014-2014 [I det følgende betegnet Aas og Andersen], side 60.

⁸ Ot.prp. nr. 113, side 45.

⁹ Ot.prp. nr. 113, side 41.

delelementer, som retter sig mod en flerhed af personer, og måske også er spredt over en årrække. Således vil der – i sager med flere forurettede personer – blive foretaget én samlet vurdering af gerningsmandens ageren over for disse, hvorefter det afgøres, om adfærden udgør et ”voldsregime”.

Dommen Rt. 2011 s. 1403 går udtrykkeligt ind i problemstillingen, mens en række andre domme forudsætter den samme løsning. I denne dom var en mand tiltalt for at have krænket både sin ægtefælle og sin datter psykisk i perioden fra 2004 til 2009. Foruden den psykiske vold, blev datteren ved to anledninger også udsat for fysisk vold. Af dommens præmisser fremgår følgende:

”Omsynet til å fange opp kompleksiteten og heilskapen er viktig også ved avgjerda av om det er tale om eitt eller fleire tilhøve. Det gjelder sjølv sagt i den meining at mange og ulike handlingar over lang tid blir samla opp ved straffebodet. Men det vil også vere slik at verknadene ofte rammar fleire i familien. Det er nok så at også barn kan vere krenkt ved å vere vitne til handlingar mot mor, jf. Rt. 2010 s. 949. Og ved domfelling av krenkingar overfor mor kan det også leggjast vekt på at handlingane til dels skjedde i påsyn av felles dotter, jf. Rt. 2010 s. 129 avsnitt 12. Dersom handlingane blir stykka opp i handlingar mot mor og barn, kan det såleis innebere at noko av heilskapen i handlemåten går tapt.”

En samlet vurdering forudsætter imidlertid, at der er en klar indre sammenhæng i krænkelserne af de forskellige personer. Dette uddybes i præmis 17: Der må være tale om ”handlingar som i stor grad er vovne inn i einannan.” En vigtig praktisk konsekvens for påtalemyndigheden er ifølge Knud Erik Sæther, assisterende rigsadvokat ved Rigsadvokatembetet, at ”...et barn som har vært vitne til overgrep mot en forelder, og av den grunn anses som fornærmet, som regel kan inkluderes i samme tiltalepost som den som gjelder den andre fornærmede, typisk moren.”¹⁰

For så vidt angår pådømmelsen af sager om **enkeltstående hændelser** med karakter af alvorlig mishandling efter § 282, kan nævnes en højesteretsafgørelse fra 2014, som er gengivet i Rt. 2014 s.695¹¹. Dommen handlede om en mors enkeltstående voldsudøvelse af sin 14-årige datter. Moderen rev datteren i håret, tog kvælertag på hende, slog hende otte til ti gange på skulder og ryg med en kabellignende genstand, imens hun holdt datterens hoved fast og råbte højt ad hende. Til slut truede moderen hende med, at mishandlingen skulle fortsætte den efterfølgende dag. Højesteretten anførte, at mishandlingen var skræmmende for datteren, og at den indebar et klart tillidsbrud og en særlig psykisk belastning for hende.

Derimod vil der ikke kunne dømmes for en enkelt ”alvorlig” krænkelse i form af psykisk vold, da der ifølge praksis skal være tale om et ”voldsregime”, som beskrevet ovenfor.

Med § 282 har man således fået en bestemmelse, som favner bredt, og som også gør det muligt at strafpålægge dét at lade andre – herunder børn – være vidner til den psykiske eller fysiske vold, uden at dette udtrykkeligt fremgår af bestemmelsen. Højesteretten har således afsagt to principielle domme, ifølge hvilke ”på annen måte krenker” indebærer, at der kan dømmes for såkaldt indirekte mishandling i de sager, hvor børn har været vidner til psykisk

¹⁰ Høyesterett og straffeloven 1902 § 219 (mishandling i nære relasjoner), Knut Erik Sæther,

¹¹ Se www.lovdato.no og evt. assisterende rigsadvokat Knut Erik Sæthers gengivelse i *Højesteret og Straffeloven 1902 § 219 (mishandling i nære relasjoner)*.

og fysisk vold mod en forælder eller søskende.¹² Grundlaget for dette er, at det at være vidne til at andre udsættes for vold, kan medføre skadevirkninger for pågældende barn, selvom barnet ikke selv er direkte offer for volden.¹³ Ved vurderingen af, hvorvidt det at lade barnet overvære volden (herunder den psykiske) er strafbart, vil der blive lagt vægt på varigheden og intensiteten af de overværede hændelser samt lavet en vurdering af risikoen for skadevirkninger hos barnet som følge heraf¹⁴

5.2 Evaluering af bestemmelsens anvendelse

Som et led i den norske regerings handlingsplan 2014-2017 *Et liv uten vold* blev det vedtaget, at den praktiske anvendelse af mishandlingsbestemmelsen i 219 (nu § 282) skulle evalueres af Politihøgskolen. Resultatet er rapporten *PHS Forskning 2017: 1. Mishandlingsbestemmelsen; En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf. Strl. § 219 (§ 282/283)*, som er forfattet af Geir Aas og Tore Andersen.

Rapporten er baseret på 43 fokusgruppeinterviews med politiefterforskere og øvrige retsaktører – herunder anklagere og juridiske dommere.

Aas og Andersen konkluderer, at ”..der efterlades meget lidt tvivl om, at deltagerne i studiet er enige om, at § 282 er kompleks og udfordrende at arbejde med.”¹⁵ Samtidig fremgår det, at politiet anfører, at grundige politiafhøringer er nøglen til at indfange helheden og kompleksiteten i det, som forurettede har været udsat for.

Rapporten indeholder en undersøgelse af opklaringsprocenterne i sager, som er henført under §§ 282 og 283. Her fremgår det, at opklaringsprocenten for hele landet i 2014 var 33 procent. Tallet rummer sager, som ender med tiltalerejsning, tilståelsessager samt sager henvist til konfliktråd. De uopklarede sager, som udgjorde 61 procent bestod hovedsageligt af sager, som var henlagt på grund af bevisets stilling.¹⁶

Aas og Andersen vurderer, at det store antal henlæggelser til dels kan forklares med bevisudfordringer, men at det også handler om ressourcemæssige spørgsmål, herunder politiets prioritering af sagerne.

Jf. yderligere konklusioner fra rapporten nedenfor.

5.3 Rækkevidden af bestemmelsen på tilfælde, hvor der alene er udøvet psykisk vold

Det er i lovforarbejderne forudsat, at psykiske krænkelser i sig selv kan udgøre mishandling i nære relationer¹⁷, hvilket bliver bekræftet af den norske Højesteret i dommen Rt. 2010 s. 129 afsnit 2, som er omtalt på dette notats side 6 samt i en dom afsagt i juni 2013 i HR-2013-01302-A, som alene angik psykisk vold.

I denne dom udtalte Højesteretten, at bestemmelsens ordlyd ikke er til hinder for, at den kan anvendes på den psykiske vold alene, og at dette også fremgår af forarbejderne til loven. Det blev tilføjet, at selvom mishandlingen i de sager, Højesteretten havde haft til behandling hidtil, også havde omfattet fysisk vold, var det klart, at § 219 også kunne anvendes, når der

¹² Rt. 2010, s. 129 og Rt. 2011 s. 1403.

¹³ Rt. 2010, s. 949

¹⁴ Aas og Andersen, side 63.

¹⁵ Aas og Andersen, side 21.

¹⁶ Aas og Andersen, side 101-102.

¹⁷ Ot.prp. nr. 113, side 45.

udelukkende var begået psykisk vold. Det blev samtidig uttalt, at bestemmelsen ikke rammer enhver kritisabel adfærd, og at ordet "mishandling" indebærer, at bestemmelsen kun omfatter de mere alvorlige forhold. Højesteretten udtalte samtidig, at udgangspunktet for vurderingen af sager, hvor der alene er begået psykisk vold, er det samme som i sager med fysisk vold; nemlig i hvilken grad krænkelserne danner et mønster, som resulterer i, at den person, som rammes, lever under et regime præget af kontinuerlig utryghed og frygt for vold.

For så vidt angår selve definitionen af psykisk vold, findes der ikke en lovfæstet eller på anden vis udbredt national definition i Norge. Det anerkendes af lovgiver, at der findes en krænkelse, som kan betegnes som "psykisk vold", men det er henlagt til domstolene at fortolke, hvad dette begreb dækker over. I forskningsrapporten *PHS Forskning 2017: 1. Mishandlingsbestemmelsen; En evaluering av loven mot mishandling i nære relasjoner jf. Strl. § 219 (§ 282/283)* nævnes den forskningsbaserede forståelse af psykisk vold, som indeholder angreb mod integritet og selvfølelse, tilbageholdelse af følelsesmæssig støtte, trusler (både eksplicitte og implicitte) samt kontrol og frihedsbegrænsning. Forståelsen stemmer ifølge forfatterne overens med politiets erfaringer med denne voldstype.¹⁸

Den omstændighed, at det er den samlede adfærd og den frygt, som adfærden indgyder hos den forurettede, der er under pådømmelse ved anvendelsen af § 282, indebærer, at en række omstændigheder, som ellers normalt ikke ville have været tillagt vægt ved en straffesag, kan indgå i pådømmelse af, om der foreligger et "voldsregime".

Geir Aas og Tore Andersen har således i rapporten *Mishandlingsbestemmelsen – en evaluering af loven mod mishandling i nære relationer* interesseret sig for de problematikker, der opstår, når grænsedragningen mellem det strafbare område og de straffri handlinger foretages. I rapporten konkluderer de, at det først og fremmest er den vedvarende frygt, som fremstår som kernen i den psykiske vold. Samtidig er det ifølge Aas og Andersen ikke muligt at afgrænse, hvilke konkrete handlinger som gøres til genstand for opmærksomhed i politiets afhøringer. Det anføres, at handlingerne altid skal vurderes i en kontekst, og at selv dagligdags og trivielle handlinger, som isoleret set ikke fremstår som strafbare, kan underbygge et voldsregime.

Der gives i den forbindelse følgende eksempel:

"For eksempel kvinnen som fortalte at hun satt på nøyaktig den samme siden av sofaen slik ektemannen ønsket det da han kom hjem. Slike fortellinger kan bekrefte mannens totale kontroll over henne, og dermed eksemplifisere et regime når det sees i lys av andre destruktive handlinger i relasjonen. Et annet illustrerende eksempel på de flytende grensene for strafferettslig relevans kom til uttrykk i eksempelet om utroskap i en parrelasjon. I utgangspunktet er dette handlinger som ikke interesserer politiet, men hvis det er motivert ut i fra å krenke partneren, og påføre denne lidelse, blir det gjenstand for oppmerksomhet i politiavhøret og dermed i anmeldelsen. Igjen er det ikke den objektive handlingen i seg selv som settes i sentrum, men hvordan den er motivert og fremstilt overfor partneren."¹⁹

¹⁸ Aas og Andersen, side 131.

¹⁹ Aas og Andersen, side 132-133

Det anføres i ovennævnte rapport, at erfaringerne i praksis er, at fysisk vold bliver indgangsbilletten til at strafforfølge også den psykiske del af et voldsregime. Aas og Andersen anfører hertil, at meget taler for, at loven eksplicit burde udtrykke, at det er den gentagne og systematiske psykiske vold og ikke primært den fysiske vold, der søges strafsanktioneret med bestemmelsen.²⁰

Spørgsmålet om, hvor den nedre grænse går, for hvilke handlinger der kan indgå som en bestanddel af et strafbart voldsregime, er vanskeligt at besvare. Aas og Andersen nævner i deres rapport utroskab som et eksempel på, hvorledes grænsedragningen foretages. Der må ses på, hvad den utro partners motiv for utroskaben er, og hvordan pågældende kommunikerer den/omtaler den over for ægtefællen. Er utroskaben ifølge sigtede begået, fordi ægtefællen ”ikke er noget værd”, er det interessant for straffesagen.²¹

6. Opsummering

Danmark står her og nu i den samme situation, som man gjorde i Norge før 2006. Vi kan derfor med fordel se på anbefalingerne fra Kvindeudvalgets rapport og Justits- og Politidepartementets vurdering af denne i forhold til det arbejde, vi står over for. Jf. at der i det beskrevne ikke er fokus på psykisk vold ud fra et mandeperspektiv, da vi ikke har kendskab til sådanne kortlægninger.

I disse rapporter var det tydeligt, at der var enighed om, at psykisk vold skulle gøres strafbart i praksis – også for at synliggøre, at volden ikke er acceptabel. Ligesom at kompleksiteten, gentagelserne og helheden er helt afgørende at have med, hvis psykisk vold både i loven og i praksis skal blive strafbart.

Det er også værd at bemærke, at der i den norske lovgivning er anvendt en bestemmelse, som favner bredt, og som også rummer en kriminalisering af dét at lade andre – herunder børn – være vidner til den psykiske eller fysiske vold, uden at dette udtrykkeligt fremgår af bestemmelsens ordlyd. Vi kan i Danmark med fordel inkorporere dette i den forestående kriminalisering af psykisk vold.

Et af de læringspunkter, som kan afledes af den norske model i forhold til bestemmelsens opbygning, er, at en samlet bestemmelse, der indeholder elementer af både psykisk og fysisk vold, kan resultere i, at man i praksis mister fokus på den psykiske vold, som alt andet lige er vanskeligere at bevise.

Derudover skal man være opmærksom på den meget afgørende konklusion i evalueringen af bestemmelsen; nemlig at det er helt afgørende, at politiets afhøringer bliver grundige og blandt andet indbefatter kompleksiteten i mange af de voldsmønstre, der forekommer.

Det giver dermed sig selv, at en succesfuld implementering af ny lovgivning om psykisk vold dels kræver indsigt og viden om voldsformerne og voldens mønstre samt kræver retningslinjer for politiets samlede arbejde med vold i nære relationer.

²⁰ Aas og Andersen, side 133.

²¹ Aas og Andersen, side 83-84.

Endelig giver flere praktikere – herunder politiefterforskere – udtryk for, at det er afgørende for en sag om mishandling i nære relationer, at der tidligt sikres beviser som fx fotos af gerningsstedet samt forklaringer og observationer, som kan understøtte mishandling.²² Ved implementeringen af den kommende bestemmelse skal der derfor være et særligt fokus på psykisk vold i politiets organisation.

²² Aas og Andersen, side 128